

**BO‘LAJAK O‘QITUVCHINING RAQAMLI TA‘LIM MUHITIDA ISHLASH
KO‘NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH**

To‘rayeva Dilnoza Ismoilovna

Surxondaryo viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga shrgatish milliy markazi katta
o‘qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10993304>

Annotatsiya. Maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarning raqamli ta‘lim muhitida ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish muammosi qalamga olingan. Bo‘lajak o‘qituvchilarni metodik tayyorlashda raqamli ta‘lim muhitida ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishga e‘tibor qaratish kasbiy hamkorlik, raqamli ko‘nikmalar va reflektiv amaliyotlarni rivojlantirishda yordam berishi asoslangan.

Kalit so‘zlar: raqamli muhit, kompetensiya, bo‘lajak o‘qituvchi, uslubiy tayyorgarlik, media kompetensiya, ta‘lim resurslari, maqsadli yondashuv, kolloborativ muhit.

Аннотация. В статье описана проблема формирования умений будущих учителей работать в цифровой образовательной среде. Оно основано на том, что ориентация на формирование навыков работы в цифровой образовательной среде при методической подготовке будущих учителей будет способствовать развитию профессионального сотрудничества, цифровых навыков и рефлексивных практик.

Ключевые слова: цифровая среда, компетентность, будущий учитель, методическая подготовка, медиакомпетентность, образовательные ресурсы, целевой подход, среда сотрудничества.

Abstract. The problem of forming the skills of future teachers to work in a digital educational environment is described in the article. It is based on the fact that focusing on the formation of skills for working in a digital educational environment in the methodical training of future teachers will help in the development of professional cooperation, digital skills and reflective practices.

Keywords: digital environment, competence, future teacher, methodological preparation, media competence, educational resources, targeted approach, collaborative environment.

Ta‘lim tizimi va ta‘lim muassasalarining axborot ta‘lim muhitining doimiy ravishda o‘zgarishi o‘qituvchining raqamli kompetensiyasini rivojlantirishni taqozo etadi, chunki yangi kasbiy funktsiyalar paydo bo‘lishi bilan birga, yangi vazifalar, xususan, aniq raqamli va o‘quv jarayoni o‘rtasidagi nisbatni muvozanatlash vazifasi paydo bo‘ladi.

O‘z–o‘zini tarbiyalash uchun raqamli texnologiyalar va vositalardan foydalanish va ularni kasbiy sohada qo‘llash ko‘nikmalari vazifalarni hal qilish, o‘quv jarayonini tashkil etish samaradorligini va yangilarini egallash qobiliyatini oshirish uchun mo‘ljallangan. zamonaviy malakali o‘qituvchiga qo‘yiladigan asosiy talablardan.

Pedagogik xodimning raqamli kompetensiyasi – bu shaxsning murakkab, dinamik, yaxlit integral shakllanishi bo‘lib, bu uning raqamli texnologiyalar sohasidagi ko‘p darajali kasbiy va shaxsiy xususiyati va ulardan foydalanish tajribasi bilan belgilanadi[1]. Bir tomondan, raqamli jamiyatning ehtiyojlari va talablari bilan, ikkinchi tomondan, uning barcha ta‘lim ishtirokchilarining o‘zaro hamkorligini o‘zgartiradigan raqamli ta‘lim maydonining paydo bo‘lishi bilan ajralib turadi.

Olimlar [2; 3] o‘qituvchining raqamli kompetensiyasini axborot va media savodxonligi, dasturlash asoslarini egallash, raqamli texnologiyalardan keng faol foydalanish ularning ta‘lim

jarayonida keng qo'llanilishiga xizmat qilmoqda, bu esa yangi raqamli raqamli ta'lim muhitni yaratishga, bilimlarni egallash jarayonini faollashtirishga olib keladi, shuningdek, yangi ko'nikmalarni idrok etish, tushunish va o'zlashtirish tezligi va sifatini oshiradi.

Д.В.Сидировning fikricha, zamonaviy raqamli ta'lim muhitida o'qituvchi raqamli kompetentsiya nafaqat raqamli muhitda ishlash ko'nikmalarini (raqamli savodxonlik), balki ijtimoiy–madaniy komponentni (tegishli motivatsion va qiymat yo'nalishlariga ega raqamli madaniyat) ham o'z ichiga oladi [4].

Raqamli texnologiyalar o'quv jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, bilimlarni uzatishning belgilangan algoritmi va o'qitishning uslubiy yondashuvlarini o'zgartiradi. Bu esa, o'qituvchilarda onlayn ta'lim tadbirlarini o'tkazish, bilimlarni nazorat qilish, baholash va tekshirishning elektron tizimlaridan foydalanish, ta'lim muassasalarining veb–saytlari, shaxsiy bloglarini yaratish va to'ldirish, o'quv materiallarini innovatsion taqdimoti, loyiha va ilmiy–ta'dqiqot faoliyatini vositalar orqali amalga oshirish, o'quv simulyatorlari, elektron darsliklar va ensiklopediyalardan foydalanish, masofaviy yoki onlayn ta'lim shakllarini tashkil etish va o'tkazishda namoyon bo'ladi.

Belgilangan o'zgarishlar ta'lim sektoridan nafaqat bo'lajak o'qituvchilarning raqamli ta'lim muhitida ishlash ko'nikmalarini shakllantirishni, ya'ni raqamli vositalar va texnologiyalarni doimiy ravishda o'zlashtirish, ta'lim jarayoniga joriy etishni, balki uning qadriyatlarini qayta ko'rib chiqishni, yangi motivatsion omillarni shakllantirishni talab qiladi, ham shaxsiy, ham ta'lim faoliyati amalga oshiriladigan raqamli ta'lim muhit bilan o'zaro aloqada bo'lib, bu o'quv jarayonining har bir ishtirokchisiga tez o'zgaruvchan sharoitlarga muvofiq istalgan vaqtda individual ta'lim traektoriyasini o'zgartirish imkonini beradi.

Ko'rib turganimizdek, zamonaviy raqamli raqamli ta'lim muhit haqiqatda bo'lajak o'qituvchilarning raqamli ta'lim muhitida ishlash ko'nikmalarini shakllantirish uchun sharoit yaratadi va uni doimiy ravishda rivojlantirishni taqozo etadi. Ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish ham o'rganish motivatsiyasini kuchaytirish, o'quv jarayoniga faol jalb etish, tabaqalanish va moslashuvi faollashtirishga xizmat qiladi.

O'qituvchilarning kasbiy va uslubiy tayyorgarligi kontseptsiyasida umumiy kasbiy mahoratning muhim tarkibiy qismi sifatida raqamli kompetensiyasiga alohida e'tibor beriladi. Bu raqamli texnologiyalarning o'qituvchining kasbiy faoliyatidagi asosiy rolini belgilaydi va uni kasbiy kompetensiyaning asosiy tarkibiy qismlaridan biri sifatida rivojlantirish zarurligini ishora qiladi, ham o'qituvchining kasbiy malakasini oshirish, ham o'zlashtirish bilan bog'liq jihatlarda isbotlaydi. Shu sababli, raqamli kompetentsiya zamonaviy o'qituvchining kasbiy kompetensiyasining muhim tarkibiy qismidir, chunki u o'quv jarayonini tashkil etish, ta'lim mazmunini yaratish, elektron resurslar, raqamli texnologiyalar va axborot resurslarini tanqidiy baholash uchun raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni birlashtiradi va ularni kasbiy faoliyatda o'z–o'zini tarbiyalashda qo'llashning maqsadga muvofiqligini aniqlash, bu umuman, o'qituvchining raqamli axborot ta'lim muhitida muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatishiga yordam beradi.

Biz raqamli kompetensiyani rivojlantirishni pedagogika, psixologiya, axborot texnologiyalari, o'qitish usullari va ularni yangi vaziyatlarda qo'llash qobiliyati, shaxsiy xususiyatlar, muhim yutuqlarga erishish qobiliyati bo'yicha barqaror, yaxlit, tizimli bilimlarni o'zlashtirish jarayoni, kasbiy faoliyat natijalari deb hisoblaymiz. Zero, raqamli kompetentlik – bu doimiy o'zgaruvchan raqamli texnologiyalarga asoslangan ilmiy, uslubiy va amaliy–kasbiy amaliyotlar majmuidir.

Xulosa, bo‘lajak o‘qituvchilarning raqamli ta‘lim muhitida ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish doimiy o‘zgaruvchan kasbiy faoliyat sharoitlariga tezkor javob berish va raqamli axborot ta‘lim muhitida samarali faoliyat yuritish imkonini beradi. Ta‘limda raqamli texnologiyalarni joriy etish nafaqat yangi raqamli vositalardan foydalanish, balki eng avvalo o‘rganish uchun innovatsion imkoniyatlarni ta‘minlovchi axborot ta‘lim muhitini yaratish; individual ta‘lim yo‘nalishlarini loyihalash; o‘zining raqamli ta‘lim mahsulotlarini yaratish, umuman ta‘lim jarayonini yangi tashkil etish, yangi raqamli ta‘lim vositalari va texnologiyalarini allaqachon shakllangan o‘quv amaliyotlariga integratsiya qilish imkonini taqdim etadi.

REFERENCES

1. Худайбердиев Н.Н. Инновацион ёндашув асосида умумтаълим мактаб ўқитувчиларининг ахборот – коммуникатив компетентлигини ривожлантириш имкониятлари, 13.00.01. Педагогика назарияси. Педагогик таълимотлар тарихи, Педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (Doktor of Philosophy) диссертация, Термиз – 2022
2. Байденко В.И. Компетенции в профессиональном образовании (к освоению компетентного подхода) // Высшее образование в России. 2004. –№ 11. –3–13 с.
3. A Global Framework of Reference on Digital Literacy Skills for Indicator” United Nations, Unesco Institute for statistics, 2018.
4. Сидиров Д.В. Компетентность педагогических кадров. Монография. -М: Изд-во Руснаука, 2021. – 196 с.